

АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

2012

ВИДАЄТЬСЯ ЩОРІЧНО. КИЇВ

ЗМІСТ

Автономна Республіка Крим

<i>Від редакції</i>	14
<i>Д.Ю. Алядинова, С.В. Лукин, Ш. Сейтумеров</i> ИССЛЕДОВАНИЯ НА ТЕРРИТОРИИ ПОЗДНЕСРЕДНЕВЕКОВОГО КЛАДБИЩА «ГАЗЫ-МАНСУР» БЛИЗ БАХЧИСАРАЯ	15
<i>Д.В. Бейлин</i> РАБОТЫ НА ГОРОДИЩЕ ИЛУРАТ	17
<i>Д.В. Бейлин, А.В. Куликов</i> РАЗВЕДКИ НА КЕРЧЕНСКОМ ПОЛУОСТРОВЕ	20
<i>Д.В. Бейлин, А.В. Куликов</i> РАСКОПКИ В СЕЛЕ БОНДАРЕНКОВО НА КЕРЧЕНСКОМ ПОЛУОСТРОВЕ	22
<i>Ю.Л. Белик</i> ИССЛЕДОВАНИЯ НА ТЕРРИТОРИИ КРЕПОСТЕЙ КЕРЧЬ И ЕНИ-КАЛЕ	24
<i>А.М. Бутягин, П.Г. Столяренко</i> РАБОТЫ МИРМЕКИЙСКОЙ ЭКСПЕДИЦИИ	24
<i>В.В. Вахонцев, С.Л. Соловйов, А.В. Кузнецов</i> ПІДВОДНІ АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ АКРИ	26
<i>М.Ю. Вахтина, А.В. Буйских, Е.В. Грицик, П.Г. Столяренко</i> РАСКОПКИ АНТИЧНОГО ГОРОДИЩА ПОРФМИЙ И ЕГО НЕКРОПОЛЯ	27
<i>А.П. Весельський, В.О. Манько</i> НОВА БАГАТОШАРОВА ПАМ'ЯТКА БАЛАБАН КИР У СХІДНОМУ КРИМУ	29
<i>А.П. Весельський, С.А. Теліженко</i> БЕСТЕРЧА — НОВА ПАМ'ЯТКА ФІНАЛЬНОЇ БРОНЗИ — РАНЬОГО ЗАЛІЗНОГО ЧАСУ У СХІДНОМУ КРИМУ	30
<i>Н.И. Винокуров, Н.А. Сон</i> ИССЛЕДОВАНИЯ ГОРОДИЩА АРТЕЗИАН В КРЫМСКОМ ПРИАЗОВЬЕ	31
<i>С.Ю. Внуков</i> РАСКОПКИ НА ГРЕКО-СКИФСКОМ ГОРОДИЩЕ КАРА-ТОБЕ	34

ри близько 90×60 см. Вся долівка була вкрита щільно утрамбованою сумішшю попелу деревного вугілля та пічного кришва (1–2 см).

Друге житло (комплекс 64) (рис. 2) має ромбічну в плані форму із закругленими кутами (орієнтовані по сторонах світу) та розмірами по верху 390×340 – 380 см (розширення в західному напрямку). Розміри долівки приблизно 260×245 см, глибина її залягання — 100 – 115 см. Вхід до приміщення — з південного кута. Тут фіксується три сходинки, одна з яких (нижня) складена з каменю. Вздовж трьох стін (окрім південно-східної) простежуються полиці-подіуми. Дві ямки для опори стелі виявлені поблизу північно-західної стіни, одна — в північній частині долівки. По центру долівки — прямокутне в плані (40×35 см) і заглиблене на 5 см місце від відкритого багаття.

Окрім робіт на городищі, проводилися археологічні розвідки навколо нього. Виявлено два нових поселення, які за порядковими літерами отримали позначення «Р» та «С». Селище-Р розташоване на дюні правого берега Донця за 1 км на схід від південного краю мису із городищем. Селище багатшарове: неоліт, бронзова доба, салтівська культура. Потужність культурного шару складає 35 – 40 см. Площа не визначена. Селище-С — у межах села на городках однієї з садиб. Це селище розташовується на західних схилах яру, що відрізає мис городища від основного плато правого берега Донця, на відстані близько 1 км на захід від південно-

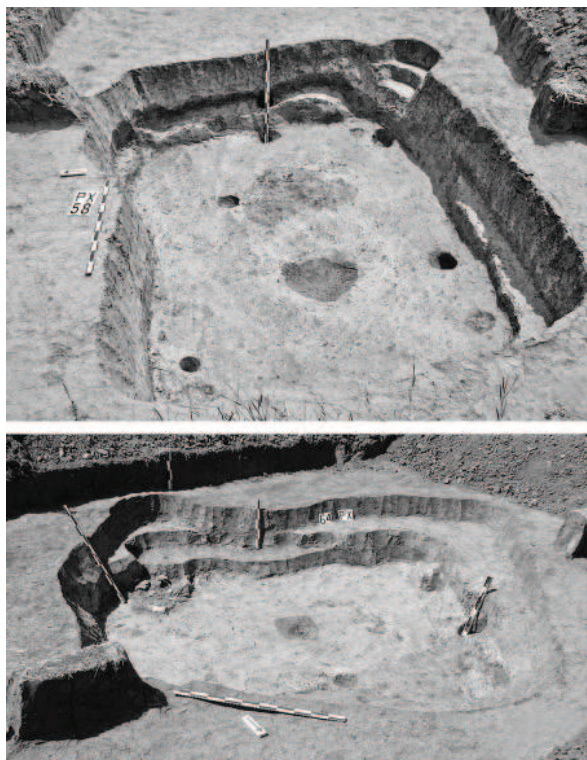

Рис. 1. Котлован житла в розкопі Х (комплекси 58 та 64) на городищі Мохнач

го краю городища. Тут зібрано матеріал салтівської і слобожанської культури XVIII–XIX ст. Площа і потужність культурних відкладень не з'ясована.

М.В. Любичев, К.В. Мизгін, К.Г. Варачова

ДОСЛІДЖЕННЯ АРХЕОЛОГІЧНОГО КОМПЛЕКСУ ПІЗНЬОРИМСЬКОГО ЧАСУ ВІЙТЕНКИ

Германо-Слов'янська експедиція Харківського національного університету ім. В. Каразіна продовжила вивчення пам'яток пізньоримського часу на теренах дніпро-донецького вододілу. Головні зусилля експедиції були зосереджені на дослідженні поселення та могильника черняхівської культури біля с. Війтенки Валківського р-ну Харківської обл., які експедиція вивчає з 2004 р.

На поселенні розкопки проводилися ділянки «Б», досліджено площу 236 м². Знахідки в культурному шарі представлено фрагментами гончарного посуду, металевими та глиняними виробами. Досліджено вісім об'єктів (9–16). Об'єкт 9 являв собою майданчик з обпаленої глини, неправильної овальної форми, розмірами $0,67 \times 0,41$ м (ймовірно, залишки металургійного горну). Об'єкт 10 був скупченням шмат-

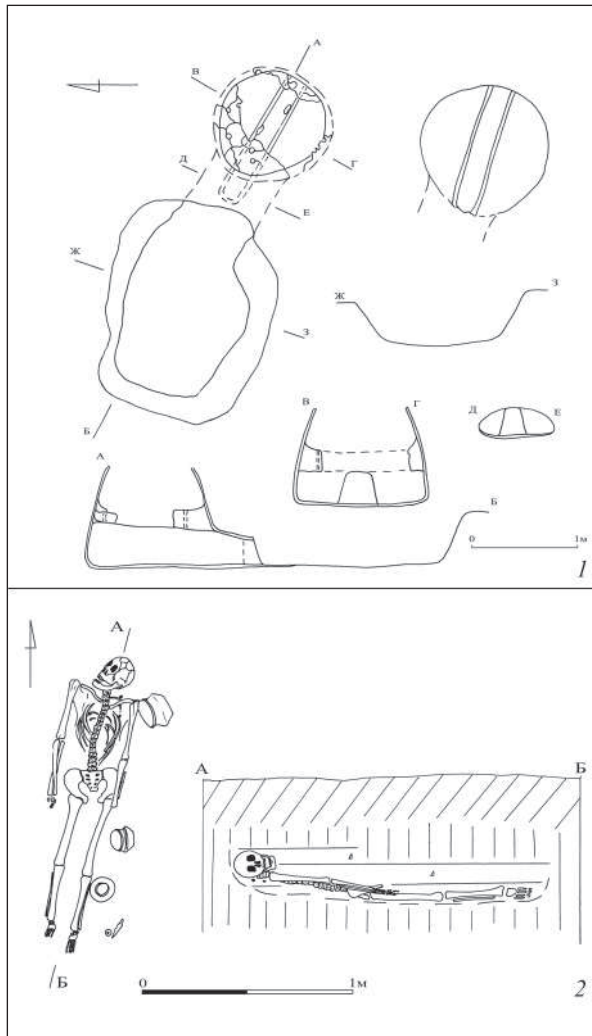

Рис. 1. Дослідження на поселенні та могильнику Війтенки 1 у 2012 р.: 1 — план і профілі гончарного горна; 2 — план і профіль поховання 147

ків обмазки та фрагментів гончарних посудин. Об'єкти 11, 12 і 14 являли собою щільні скупчення шматків глиняної обмазки. Об'єкт 13 був багаторівневим: верхній рівень представлений щільним скупченням шматків глиняної обмазки потужністю 0,72 м, нижній — котлованами п'яти ям. Центральна яма нижнього рівня перерізала контури сусідніх трьох ям і відрізнялася від них набагато більшими розмірами (2,25 2,00 м, глибина дна — 2,98 м від рівня сучасної поверхні). Із заповнення ями походять фрагменти гончарних посудин, розвал нижньої частини глиняного пірамідального тягарця ткацького верстату, фрагмент ручки світлогліняної амфори типу Шелов Ф. Об'єкт 15 був поглибленим, у його центрі розміщувалася окру-

гла в плані та куполоподібна у профілі яма діаметром 1,9 м і глибиною дна 3,05 м від рівня сучасної поверхні. Об'єкт 16 являв собою гончарний горн, який складається з випалювального, теплопровідно-роздільного та топкового блоків, а також передгорнної ями (рис. 1, 1). Випалювальний блок мав у плані округлу форму, а в профілі — близьку до усіченого конусу. Теплопровідно-роздільний блок у плані був округлої форми. Незважаючи на зруйнуваність його центральної частини, у ньому було простежено кілька теплопровідних каналів, які пролягали по колу. Топковий пристрій являв собою зроблену в матеріку трубу, що з'єднує простір топкової камери з передгорнною ямою. Передгорнтова яма мала підпрямокутну у плані форму, її заповнення представлено значною кількістю фрагментів, переважно кухонної кераміки.

На могильнику досліджено 286 м². У культовому шарі виявлено фрагменти вдруге обпаленої гончарної кераміки, перепалені сердолікові намистини, бронзові вироби, дві оплавлені у вогні пряжки та двопластинчасту фібулу з металу білого кольору. Всього обстежено 18 поховань (134—151): 12 інгумацій і шість кремацій (чотири урнові та дві безурнові). Інвентарними були п'ять кремацій: у похованні 142 знайдено бронзову підв'язну фібулу; у похованні 144 виявлено рештки дерев'яної чаші з окуттям і кільцем для підвішування; у похованні 149 — сім сердолікових намистин і фрагменти кістяного гребеня.

Серед інгумацій — сім поховань містило інвентар. Поховання 137 і 138 супроводжувалися відповідно чотирма та п'ятьма гончарними посудинами; в похованні 140 виявлено ліпний горщик; поховання 141 і 146 супроводжувалися гончарною посудиною і бронзовою підв'язною фібулою і залізним виробом відповідно. У похованні 143 знайдено корозовані залізні вироби та бронзову підв'язну фібулу. Поховання 147 супроводжувалася трьома гончарними посудинами, глиняним біконічним пряслицем, залізним ножом і низкою з 39 намистин (рис. 1, 2).

Крім того, було проведено розвідки в області верхніх течій Коломаку та Мжі. Відкрито кілька поселень пізньоримського часу, раннього залізного віку, бронзової доби.

Роботами експедиції збільшено базу джерел для вивчення культурних груп пізньоримського часу регіону й одержано новий матеріал для доповнення археологічної карти регіону.